

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovařiša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovařiš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 " "
četrt leta 2 " "
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 " "
" " " trikrat . . . 10 " "
za nadaljna uvrštenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovařiša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

„Regulacija“ učiteljskih plač v kranjskem dežel- nem zboru.

Deželni poslanec dr. Triller in tova- riši so v zadnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega vložili n u j n i predlog glede regula- cije plač kranjskega učiteljstva. Ta nujni predlog je bil kar izročeu finančnemu odseku, da poroča o njem v javni seji. Takrat bi prišlo do utemeljevanja. Bilo je pripravljenega mnogo gradiva, ki bi pokazalo naravnost grozno sliko materialnega položaja kranjskega učiteljstva. In zdravstvenega tudi, ker je to posledica prvega.

Vršla se je pretekli petek v deželnem zboru, ko je bil na dnevnem redu proračunski provizorij, politiska debata. Tu bi bila prilika, da se govori tudi o gmotnem vprašanju učiteljstva, prav tako že v četrtek, ko je bil v razpravi nujni predlog glede reforme deželnih šolskih zakonov.

A nihče ni izprožil takrat tega vprašanja, ker je pač vsakdo mislil, da pride v soboto na dnevni red dr. Trillerja in tovařišev nujni predlog.

Prišla je sobota, zasedanja zadnji dan. Poslanci, ki so vložili omenjeni nujni predlog, so pregledali dnevni red, a nujnega predloga ni bilo na njem!

V zbornici vpraša pred začetkom seje dr. Triller gospoda deželnega glavarja pl. Šukljeja, kaj je z njegovim nujnim predlogom. Poudarja, da je vprašanje o regulaciji učiteljskih plač pač vsaj tako nujno in aktualno, kakor so druga vprašanja. Zahteval je precizne izjave, kaj misli s tem. — Deželni glavar odgovori približno tako: „Ker niso predlagatelji zahtevali, naj se razpravlja o nujnem predlogu v določenem času — v 24 ali 48 urah — ampak še v tem zasedanju, nisem postavil nujnega predloga na dnevni red, ker ne bo danes konec zasedanja, temveč bo deželni zbor samo odgođen. O predlogu bo mogoče razpravljati, kadar se zopet snide deželni zbor.“ — Oglasi se dr. Krek. Pravi, da je finančni odsek njemu poveril poročilo o tem nujnem predlogu, a zapisnikar finančnega odseka — dr. Lampe — je p o z a b i l o tem obvestiti g. deželnega glavarja. G. glavar vzame to izjavo v vednost ter pravi, da pride nujni predlog v razpravo še danes — v soboto — še bo čas. — Vršla se je debata o aneksiji Bosne in Hercegovine. Ura je šla na 7. zvečer. Dr. Krek, ki naj bi poročal o tem predlogu, je šel iz dvorane, deželni predsednik baron Schwarz je naznanil odgođenje dežel- nega zbora, deželni glavar pl. Šuklje je zaključil sejo, in tako ni bilo časa za razpravo o regulaciji učitelj- skih plač!

Na tak čisto poseben in res nenavaden način se je rešilo to vprašanje kruha in eksis- tenca učiteljstva v deželnem zboru kranjskem dne 16. januarja leta 1909. po Kristovem rojstvu!

Vse kranjsko učiteljstvo je hrepeneče čakalo na to zasedanje. „Sloškovska zveza“ je na zborovanju o Božiču obljubljala vsaj draginjsko doklado. Zgodilo se ni nič, vse je padlo v vodo, in sicer po zaslugi večine deželnega zbora — poslancev S. L. S., med katerimi sta

tudi dva ljudskošolska učitelja. Učiteljstvu ne kaže sedaj drugega, nego do prihodnjega zasedanja — trpeti in stradati. Potem se to trpljenje in stradanje zopet lahko podaljša za nedoločen rok!

Če je bilo sklenjeno v tem zasedanju po- svojilo 10.000.000 K v melioracijske namene je to prava figa. Če bi vzeli še en milijon zraven, da bi rešili kranjsko učiteljstvo trpljenja in stradanja, bi deželo hudič vzel. Da ostane de- žela naj pogine učiteljstvo, ker za oba ni ob- stanka. Če poginemo mi — prava reč! Saj smo samo učitelji in učiteljice!

Škoda, da se je zgodilo tako! Zakaj raz- prava bi bila gotovo zanimiva, in deželnemu odboru bi bila začrtana pot, ki se naj je drži, da pride regulacija učiteljskih plač do končne rešitve. Pokazalo bi se mu tudi, kam se naj obrne, da dobi za to regulacijo vsaj del po- trebnega pokritja. Da ne ostane vse to prikrito in zamolčano, smo v položaju, da obvestimo tem potom javnost o nameranih predlogih. Pooblašeni smo tudi izjaviti, da se pripravljaj na deželni odbor s p o m e n i c a , ki obraz- loži položaj kranjskega učiteljstva, ker ni bilo to ob danih in zgoraj navedenih razmerah mo- goče storiti v deželnem zboru!

Vsebinska predlogov je:

I.

1. Deželnemu odboru bodi naloga:

- a) da izdela do prihodnjega zasedanja de- želnega zbora zakonski načrt o regula- ciji učiteljskih plač v tem smislu, da bodo te plače enake plačam vsakokrat- nega XI.—VIII. činovnega razreda dr- žavnih uradnikov;
- b) da določi službeno dobo učiteljstva na 35 let v smislu § 56. drž. šol. zakona iz leta 1869;
- c) da določi učiteljicam enake plače kakor učiteljem.

2. da se opravilne doklade odmerijo za enorazrednice po 200 K, za vsako dvorazred- nice in večrazrednice pa tolikokrat po 50 K več, kolikor je razredov, oziroma paralek;

3. da se provizorična in vojaška leta uštejvajo v službeni čas.

4. Dokler se to ne zgodi, naj se da v s e m u učiteljstvu — učiteljem in učiteljic- am, oženjenecem in samskim — 50% dra- ginske doklade, ki se računa od temeljne plače!

II.

Deželni odbor naj do prihodnjega zase- danja deželnega zbora prouči zakonski načrt o uvedbi k u l t u r n e g a d a v k a , ki se razte- zaj na hranilnice, zadrage in banke ter obre- menjuje njih rezervne fondse v šolske namene.

III.

Deželni zbor prosi slovenske državne po- slance, naj delujejo na to, da se sprejme Eppingerjev predlog: Država pomaga deželam sanirati deželne finance na ta način, da dr- žava prevzame polovico stroškov za vzdrževanje ljudskega šolstva in učiteljstva.

IV.

Deželni zbor prosi slovenske državne po- slance, naj delajo na to, da se sklene k § 55. državnega šol-kega zakona iz l. 1869. dodatek: Kot minimalni dohodki učiteljstva na ljudskih in meščanskih šolah imajo v l-letu tisti do-

hodki, ki jih imajo pri plači in penziji državni uradniki vsakokratnega XI., X., IX. in VIII. činovnega razreda.

O sklepkih deželnega zbora kranjskega, ki se tičejo šolstva in učiteljstva, poročamo prihodnjič.

Še enkrat izpraševalne komisije.*

Javna tajnost je sicer, da so usposoblje- nostne izkušnje, ki se vrše po naredbi nanō- nega ministristva meseca maja in novembra vsakega leta kakor po drugih, tako tudi na c. kr. moškem učiteljsku v Kopru jako proble- matske vrednosti ter so bile kot take predmet že marsikateremu zasebnemu razgovoru, ven- dar se ni še vzdigoval v javnosti prah zaradi njih. Da ni do tega prišlo, je vzrok ono iz- jemno in zasilno stanje, ki vlada že več let na učiteljsku in ga smatramo le za prehodno, prepričani, da se celotno vprašanje temeljito reši v najkrajšem času, a dalje je — razen indolence prizadetega učiteljstva samega — vzrok tudi to, da ni postopanje izpraševalne komisije izzvalo doslej še nikakršnega javnega razmotrivanja. Ako bi se kaj takega zgodilo, bi prišle na dan brčkone stvari, o katerih bi bilo bolje molčati, ako že ne iz splošnih, pa vsaj iz posebnih ozirav.

Toda naj se nas ne razume napačno! Nikakor nočemo s kakršnimkoli trditvami dolžiti ali sumničiti izpraševalne komisije. Krivda te je le dozdevna, navidezna in prav zaradi tega poudarjamo, da je glavni krivec vlada, ki stremi za nizkim smotrom, da ustvarja deželi slabotno in svoji nalogi nedoraslo učiteljstvo. Vlada ve dobro, kaj dela. Kolikor je namreč njena taktika glede odrekanja šol na- silna in — dasi veliko računa na elastičnost ljudske volje — nevarna, toliko je njeno. drugo profilaktičko postopanje zanjo hvaležnejše, ker je zahrbtno in nenaszorovano ter dožene na ta način sigurneje, a zraven tega brez zaplet- ljavev in odpora svoj namen. Da je našim vla- dam veliko lažje na tem, smo prepričani že davno, da pa jo naši zastopniki tako dobro- dušno pustje v njenih kalnih vodah in zahrbt- nih računih, to nam je vsekakor težje umevno, ker je nenravno in kar kaže podcenjevanje ali bolje: nerazumevanje, kaj je ljudstvu dobro učiteljstvo.

Ne grem dalje, ker bi moral sicer ostreje apostrofirati, a tudi ne morem, ker se pravkar napisano nanaša preveč na ustroj učiteljska samega, ki mu daje visoko ministristvo preko glav naših poslancev nesposobne učne osebe ali pa jim jemlje z disciplinarnim nameščenjem vsakršno veselje do dela. Tudi ni moj namen govoriti še dalje, kako občutno nas vlada, če- prav neopazno, oškoduje s tem, da je siste- matsko pri delu napraviti naše ljudsko šolstvo sušičavo in brezmočno; trdim le, da nam še ne more in ne sme zadostovati, ako imamo sploh kaj, temveč, da smo vedno pozorni tudi na kvaliteto tega, kar nam vlada milostno pre- pušča. Obrniti torej oči poklicanih tja, kjer sta njihov vpliv in moč tisočkrat potrebn-jša kot pa pri velodromskih prireditvah in izposlovanju do-

* Članek pomotoma zakasnel. Uredn.

voljenj za demonstracijske obhode, to je prvi povod dopisu, drugi pa leži v tem, da ima tudi učiteljstvo — oprostite! — svoj ponos, ki se sicer pusti upognuti, a le do gotovih mej in ne več.

Močali bi ter se uživali docela v pre- pričanju, da morajo biti učiteljski usposoblje- nostni izpiti prav taki, kakršni so na zgoraj omenjenem učiteljsku, dasi smo še kdaj go- tovi, da so gg. člani komisije, lahko tudi naj- izbornejši profesorji in akademiško temeljito izobražene osebe, a da ljudske šole (razen enega, ki je res šolnik) z vsemi njenimi tež- njami niti teoretiško, toliko manj pa praktičko poznajo, da niti ne govorim o specialni meto- diki posameznih učnih disciplin. Istotako ne bi omenjali, da so usposoblj. izkušnje predvsem praktičkega značaja ter se morejo raztezati na kandidatovo znanje le o ljudskošolski vzgoji, šolski disciplini in higieri, kakor tudi na me- todiško obravnavo ljudskošolskih učnih pred- metov — kar se od strani nekaterih članov predlo, oziroma nič ne uvažuje — ako se ne bi primeril slučaj, spričo katerega je težko ohraniti obzirnost in kar ne sme ostati neod- govorjeno.

Pri zadnjem usposabljanju ljudskošolskih (in meščanskih) učiteljev je namreč izpraše- valna komisija — omenjam, da znatno redu- cirana v svojem prvotno določenem sestavu — kakor v zasmeh priznala enemu izprašanih učiteljev izpričevalo x neverjetnim dostavkom, da je dotični sicer usposobljen, toda nesposoben za službo ljud- skošolskega učitelja. Ker pa je delokrog izpraševalne komisije vsekakor na- tančno določen in menda ne sodi v njeno področje raziskovanje telesnega zdravja, je zaključek povsem naraven, da je v onem famoz- nem pristavku govora o metodiški in nikakršni drugi sposobnosti, oziroma nesposobnosti. Ko- likega pomena pa je potem ves slučaj, je v prvem trenutku težko razvidno. —

Komisija bi bila seveda le dosledna, ako bi postavila svojo pripombo v usposobljenostno izpričevalo dotičnega nesposobnega usposobl- jenca. Ker je pa kaj takega nemogoče in ker se je komisija čutila preslabotno odreči ne- sposobnemu (po njenem naziranju) učitelju kvalifikacijo, je jasno dokazala, da se docela zaveda o nezanesljivosti svojih lastnih uradnih sklepov ter da nima sposobnosti za poverjeni ji posel.

Prepričana je torej kvečjemu, da ni njena naloga preiskovati (poudarjam: v nezadostujočem času) znanje kandidatov, ampak edino le usposabljati, to je izdajati učiteljem izpričevala, dokument, s katerim imajo pra- vico zahtevati stalno službeno nameščenje i. dr. Vsi pogoji pa, ki naj odločajo, so pri tem po- stopanju potisnjeni v stran, in merodajna je le samovolja komisije, ki razpolaga s svojo močjo ne po predpisih, temveč popolnoma poljubno. O zakonitosti ni to.ej več govora. Toda čim si je dovolila komisija toliko svobode ter za- čela usposabljati nesposobne, v onem trenutku nima izdano izpričevalo več vrednosti izpriče- vala, a istotako ne more imeti zakonite vred- nosti tudi vseh ostalih 11 izpričeval, ki jih je izdala izpraševalna komisija v enakem sestavu. Potemtakem je torej dvanajst neveljavnih do- kumentov že v cirkulaciji, a za njimi pridejo

